

Innovaatiotoiminnan ekosysteemisopimus Turun kaupunkiseudun ja valtion välillä

2021-2027

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Innovaatiotoiminnan ekosysteemisopimus

1. Sopimusosapuolet

Tämän Innovaatioekosysteemisopimuksen osapuolet ovat valtion puolesta työ- ja elinkeinoministeriö (jäljempänä TEM) ja Turun kaupunki. Lisäksi sopimusta toteutetaan Turun Seudun Kehitys Oy:n osakkaiden alueella, johon kuuluvat Liedon, Maskun, Mynämäen, Nousiaisten, Ruskon ja Sauvon kunnat sekä Kaarinan, Naantalin, Paimion ja Raision kaupungit.

Muut yhteistyösopimukset ovat opetus- ja kulttuuriministeriö, Varsinais-Suomen ELY-keskus, Varsinais-Suomen liitto, Turun yliopisto, Åbo Akademi, Turun ammattikorkeakoulu, Yrkeshögskolan Novia, Turun kauppakamari ja Varsinais-Suomen yrittäjät ja Turku Science Park Oy. Paikallisilla yhteistyösopimuksilla on valmius toimia myös koordinoivissa tehtävissä.

2. Tarkoitus ja tausta

Hallitus on asettanut tavoitteeksi nostaa Suomen tutkimus- ja kehittämismenojen osuus nykyisestä 2,7 prosentin bruttokansantuoteosuudesta 4 prosenttiin 2030 mennessä. Tähän pääsemiseksi tarvitaan yhteistä näkemystä ja missioita, kunnianhimoisempaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa (tki-toimintaa) sekä investointeja niin julkiselta kuin yksityiseltä sektorilta.

Kansallisen TKI-tiekartan mukaan korkeatasoinen osaaminen on perusta, jolle tavoitteiltaan kunnianhimoista, alueiden, alojen ja organisaatioiden vahvuudet hyödyntävää, kansainvälisesti kilpailukykyistä ja yhteiskunnan uudistumista tukevaa innovaatiotoimintaa voidaan rakentaa. Valtion ja kaupunkien väliset ekosysteemisopimukset ovat olennainen osa tiekartan uutta kumppanuusmallia, jonka tavoitteena on vahvistaa julkisen ja yksityisen sektorin välistä tki-yhteistyötä. Osaamiskärkien vahvistamiseksi, leventämiseksi ja vaikuttavuuden lisäämiseksi tutkimusta ja sitä hyödyntäviä verkostoja on koottava isommiksi osaamiskeskittymiksi ja ekosysteemeiksi.

Hallitusohjelmassa linjataan, että yliopistokaupunkien kanssa luodaan erilliset sopimukset julkisen ja yksityisen tki-rahoituksen strategisesta kohdentamisesta globaalisti kilpailukykyisten ekosysteemien vahvistamiseksi. Ekosysteemisopimukset ovat osa hallituksen toimia, joilla Suomesta halutaan luoda vuoteen 2030 mennessä maailman toimivin kokeilu- ja innovaatioympäristö. Hallitusohjelman strategisena tavoitteena on, että Suomi tunnetaan teknologisen kehityksen, innovatiivisten hankintojen ja kokeilukulttuurin edelläkävijänä. Innovatiivisten julkisten hankintojen määrää halutaan kasvattaa 10 prosenttiin julkisista hankinnoista vaalikauden loppuun mennessä sekä niiden avulla kehittää palveluja, luoda kasvua ja mahdollistaa referenssimarkkinoiden kehittymistä.

Kansallisen kaupunkistrategian mukaan kaupungit toimivat osaamisen ja innovaatiotoiminnan sekä yritystoiminnan kehittämisen alustoina. Strategia tunnistaa, että kaupungit ja valtio yhdessä korkeakoulujen, tutkimuslaitosten sekä elinkeinoelämän kanssa luovat edellytyksiä maailmanluokan osaamiskeskittymille ja innovaatioympäristöille.

Sopimuksessa määritellyt strategiset painopisteet vastaavat opetus- ja kulttuuriministeriön tunnistamia ja tukemia korkeakoulujen osaamiseen perustuvia vahvuuksia.

Sopimus on luonteeltaan aiesopimus, joka määrittää osapuolten tahtotilan, tavoitteet ja painopisteet.

3. Tavoitteet

Ekosysteemisopimusten kantavana ideana ovat innovatiiviset ja edelläkävijyyttä tavoittelevat kaupungit, jotka omien vahvuuksien pohjalta hyödyntävät digitalisaation, uusien teknologioiden ja hiilineutraaliuden tuomia mahdollisuuksia ja siten vauhdittavat elinkeinoelämän uudistumista ja kestävästä kaupunkia.

Sopimuksilla vahvistetaan vetovoimaisten osaamiskeskittymien ja innovaatioympäristöjen rakentumista sekä suomalaisten toimijoiden kytkeytymistä kansainvälisiin tki-verkostoihin ja arvoketjuihin. Sopimuksilla kehitetään innovaatiotoiminnan ekosysteemejä eli tiiviitä yhteistoimintaverkostoja, vahvistetaan osaamiskärkiä sekä lisätään tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan vaikuttavuutta kaupunkilähtöisesti. Keskeisinä keinoina tavoitteiden saavuttamiseksi ovat kokeilualustoina toimivat kaupunkikehityshankkeet, innovatiiviset julkiset hankinnat, tutkimustulosten hyödyntäminen, uudet liiketoimintaekosysteemit, start-up-yhteisöt sekä osaamisen vahvistaminen kansainvälisten osaajien avulla. Toimenpiteiden odotetaan luovan uutta paikallista kehitysdynamiikkaa, kansainvälisesti merkittäviä uusia kasvuavauksia sekä kaupunkien välisen yhteistyön tiivistymistä sopimuksen painopistealueilla. Turun kaupungin innovatiivisten hankintojen tiekartta vuosille 2020-23 ohjaa läpileikkaavasti innovatiivisten julkisten hankintojen kehittämistyötä.

Turun kaupungin strategisena tavoitteena on edetä ilmasto- ja ympäristöpolitiikan toimenpiteillä kohti kaupunkiseudun hiilineutraaliutta vuonna 2029 ja ilmastopositiiviseksi alueeksi siitä eteenpäin. Tämän lisäksi Turun tavoitteena on saavuttaa resurssiviisauden periaatteet vuoteen 2040 mennessä. Tavoitteina ovat päästöttömyys, jätteettömyys ja kestävä luonnonvarojen kulutus eli ekologisen jalanjäljen minimoiminen. Turun seudun Kiertotalouden tiekartta valmistui vuonna 2020. Se luo suuntaviivat toiminnalle tulevina vuosina.

Turun kaupungin temaattiset painopistevalinnat perustuvat pitkän aikavälin alueen yhteiseen strategiaan, joka pohjautuu säännöllisesti toistettavaan Innovaatiokeskittymäanalyysiin. Turun kaupungin strategiset kärkihankkeet ovat Smart and Wise Turku, Keskustan kehittäminen ja Turun Tiedepuisto. Nämä osoittavat kaupungin sitoutumisen suunnat niin sisällöllisesti kuin infran osalta. Kärkihankkeet, seuraavien kolmen vuoden aikana erityisesti Smart and Wise Turku sekä Turun Tiedepuisto, toimivat valittujen temaattisen painopisteiden toiminnan kehitysalustoina.

Innovaatiotoiminnan kehittämisen painopistealueet sopimuksessa ovat ”Uudenlaisia tuotantotapoja, palvelumalleja ja digitaalisia ratkaisuja” sekä ”Suomen vahvin life science - alan osaamiskeskittymä ja liiketoiminnan edelläkävijä”. Painopistealueita läpileikkaavat teemat ovat ”Resurssiviisaus, kiertotalous ja biotalous” ja ”Digitaalisuus”. Kehitysalustoina toimivat kaupungin kärkihankkeet ja kampusrakenteet. Keskeiset toimenpiteet valmistellaan yhteistyössä korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja elinkeinoelämän kanssa.

Painopistealueiden tki-toimintaa sekä verkoston yritys yhteistyön vahvistamista ja muuta koordinaatiota toteutetaan Tech Campus ja Health Campus- rakenteiden kautta. Campus-rakenteissa on määritelty alueen yritysten ja teollisuuden tarpeet huomioon ottava tutkimusstrategia, niissä kehitetään tutkimusinfrastruktuuria yhdessä yritysten kanssa sekä varmistetaan tulevaisuuden osaamistarpeita. Näiden ekosysteemien toiminnassa ovat aktiivisesti mukana alueen suomen- ja ruotsinkieliset korkeakoulut, alueen yritys kenttä sekä yrittäjäjärjestöt, kaupunki, seudun muut kaupungit ja kunnat sekä toimintaa koordinoiva

elinkeinoyhtiö Turku Science Park Oy, jonka hallitus johtaa innovaatiokeskittymää. Turun seudulla on lisäksi pitkän tähtäimen tavoitteena kokonaan uuden ekosysteemin (kulttuurikampus) rakentaminen vuoteen 2027 mennessä. Pitkäjänteisen kehitystyön tuloksena alueelle luodaan monitieteinen ja -taiteinen kulttuurialan osaamis- ja innovaatiokeskittymä.

4. Strategiset painopisteet 2021-2027

4.1 Painopistealue: Uudistuva teollisuus; tuotantotavat, palvelumallit ja digitaaliset sekä puhtaat ratkaisut

Innovaatiokeskittymää koordinoiva alusta Tech Campus

Tech Campus -ekosysteemissä tehdään työtä laajan sidosryhmäjoukon kanssa. Sen alueellinen verkosto on perustettu Turun kaupungin, toimintaa koordinoivan Turku Science Park Oy:n, Turun yliopiston, Åbo Akademin, Turun ammattikorkeakoulun ja ammattikorkeakoulu Novian toimesta. Sen päätehtävät ovat Turun neljän korkeakoulun toimesta tekniikan tutkimus- ja koulutusinfrastruktuurien yhdistäminen, tekniikan koulutusyhteistyön lisääminen, yhteisen tekniikan tutkimusstrategian luominen ja ylläpitäminen sekä tekniikan alan vetovoimaisuuden ja yhteistyön lisääminen alueella.

Ekosysteemin toiminnan kivijalka perustuu neljän korkeakoulun strategiseen tutkimus- ja koulutusyhteistyöhön, jota Turun kaupunki ja Turku Science Park Oy tukevat. Korkeakoulujen jaettu kampusalue helpottaa alueellisia strategisia liittoutumia sekä terveydenhuollossa että tekniikassa. Yhtymäpinnat molempiin Turun strategiaan painopistealueisiin ovat ilmeiset.

Ekosysteemin kautta voidaan entisestään parantaa elinkeinoelämän ja tutkimuksen yhteistyön edellytyksiä: toimintamallissa korkeakoulut yhdistävät aidosti voimansa palvellakseen alueen yrityksiä. Kaksisuuntainen yhteistyö muodostaa toimivan kokonaisuuden, jonka hyödyt nähdään sekä opetuksessa että tutkimustulosten hyödyntämisessä yritysten tki-toiminnassa. Tech Campus -toimintaa on alusta alkaen rakennettu kansainväliseksi. Toiminnassa on ollut tärkeänä tavoitteena edistää uusien tutkimuslaitosten sijoittumista alueelle ja osaamiskeskusten muodostumisessa auttaminen.

Keskeiset sisällöt ja tavoitteet

Turun seutu on suomalaisen meriteollisuuden merkittävin tuotannollinen keskittymä. Lähes joka kolmas toimialan yritys sijaitsee Turun talousalueella. Tulevaisuuden globaalit markkinahaasteet edellyttävät jatkuvaa uudistumista sekä uusia tutkimuksen ja liiketoiminnan löytöretkiä. Vahvan laivanrakennusteollisuuden lisäksi alueella on pitkä osaaminen myös offshore- ja arktisen teknologian alueilla sekä autonomisten systeemien rakentamisessa. Turku on laajemminkin johtava teknologiateollisuuden keskittymä, jossa ennennäkemättömällä tavalla yhdistetään tekoälyä, robotiikkaa sekä automatisaatiota. Tuotantotavat ovat maailman moderneimpia, mikä pohjautuu vuosikymmenten vahvaan soveltavaan ICT-osaamiseen.

Monipuolinen elinkeinorakenne ja sen jatkuva uudistuminen sekä edelläkävijäisyys on ollut alueen menestyksen tae. Vuonna 2019 alueen yritykset vastasivat noin 13 % Suomen viennistä. Kasvu oli ennennäkemätöntä. Ekosysteemisopimuksen kautta saatavilla resursseilla tuodaan yhteen toimijat yrityksistä, tutkimusorganisaatioista ja julkiselta sektorilta kehittämään ratkaisuja ilmastonmuutoksen hillintään toteuttaen uusia hankeavauksia, vahvistaen kansainvälisesti kilpailukykyisiä innovaatioalustoja ja yritystasoisten

hankeaihioiden eteenpäin viemistä. Turun seudulla tavoitteena on keskittyä lisäävän valmistuksen kasvattamiseen. Yhtä lailla tavoitteena on rakentaa ekosysteemin perustaa jonka tuloksena alueelle syntyvät hankkeet vahvistavat koko alueen globaalia kilpailukykyä.

Alueen kehittämisalustojen ja erikokoisten ekosysteemien innovaatiotoiminta kasvaa ja yritysrajapinta vahvistuu erilaisin yhteiskehittämismallein Tech Campuksen painopisteiden pohjalta. Alueella on useita kansainvälistä rahoitusta saavia hankekokonaisuuksia (mm. Green Deal, Horizon Europe), joiden toiminta ja vaikuttavuus ulottuvat temaattisten painopistealueiden ja niiden toimintaa ylläpitävien ja kasvattavien ekosysteemien useille osa-alueille. Tavoitteena on jatkuva yritysten kansallisen ja kansainvälisen kilpailukykyyn parantaminen mm. kannustamalla yrityksiä käyttämään enemmän kansallisia ja kansainvälisiä innovaatorahoitusinstrumentteja kasvattamalla näin konkreettisesti niiden innovaatiokykyä. Alueella panostetaan erityisesti kestävästä liiketoiminnasta syntyvän liikevaihdon kasvattamiseen.

Toimenpidekokonaisuudet

4.1.1 Puhtaat ja resurssiviisaat ratkaisut

Turun seudun kiertotaloutta ja resurssiviisaita ratkaisuja kehitetään alueellisena yhteistyönä. Erityisenä kasvavana kärkenä ovat vetyyn liittyvät kehittämishankkeet. Alueen toimijoiden yhteistyössä on tavoitteena aikaansaada yritysveltoisia ekosysteemejä ja klustereita, joissa uusia innovatiivisia ratkaisuja kokeillaan ja kehitetään hyödyntäen kaupunkia kokeilualustana. Ekosysteemit ovat businessveltoisia yritysekosysteemejä sekä Turun kaupungin kärkihankkeiden toimintaa. Alueella toimii lisäksi Smart Chemistry Park, bio- ja kiertotalouden innovaatioalusta, joka toimii tiiviissä yhteistyössä läpileikkaavasti usean yritysekosysteemin kanssa.

Turun seutu toimii myös veturina Suomeen rakentuvassa liikkumisen ekosysteemissä, jonka fokuksena on sähköistyminen. Tämä ekosysteemi tukee liikennettä ja yhteiskuntaa pyrkimyksissä vähentää fossiilisten raaka-aineiden käyttöä sähköistymisen avulla tukien samalla tavoitteita ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Tavoitteena on koota mm. akkuteknologian toimijat yhteen ja tukea akkuteknologioiden ja sähköisen liikkumisen innovaatioiden syntymistä samalla edistäen kansallisen akkuekosysteemin yhteistyötä ja kansainvälistä tunnettuutta. Turun kaupungilla on tahtotila rakentaa yliaalueellista yhteistyötä ja verkostoa tässä toimenpidekokonaisuudessa.

4.1.2 Vastuullinen ja paikallinen valmistus

Turku Science Park Oy luo yhteistyössä elinkeinoelämän toimijoiden ja korkeakouluverkoston kanssa alihankintaverkostoille digitaalisen kohtaamispaikan, jonka tavoitteena on paikallisen ja vastuullisen valmistuksen edistäminen. Alustassa ovat mukana alueen korkeakoulut erityisesti valmistustekniikan näkökulmasta. Toiminnan painopiste on lisäävän valmistuksen klusterissa, jonka infrastruktuuriin 3D-valmistuksen sekä toiminnanohjauskokonaisuuksien osalta panostetaan voimakkaasti.

4.1.3 Smart Blue Industry -toimintakonsepti ja ekosysteemi

Meriteollisuus on Varsinais-Suomessa muotoutunut monitahoiseksi ja aktiiviseksi verkostoksi. Sen toimijoina on useita yrityksiä, joille meriteollisuus on vain osa kokonaisliiketoiminnasta. Varsinais-Suomelle meriteollisuuden globaali kilpailukyky on merkittävämpi asia kuin verkoston yksittäisille yrityksille. Meriteollisuusverkosto ulottuu usealle alueelle Suomessa ja Itämeren rantavaltioissa. Se kaipaa muuttuvassa maailmantilanteessa uudenlaisia toiminta-avauksia ja

innovaatiotoimintaa mahdollistavien rakenteiden kehittämistä. Konseptissa keskitytään neljän virran (data-, materiaali-, finanssi- ja ihmisvirrat) kehittämiseen digitaalisempaan ja tehokkaampaan suuntaan. Toimenpidekokonaisuuden sisällä toteutetaan kansainvälistä Maritime growth -kasvuohjelmaa, jossa alueen kärkiyritykset kehittävät uusia liiketoimintakokonaisuuksia yhdessä kasvuyritysten kanssa erillisen ohjelman kautta. Turun kaupungilla on tahtotila rakentaa ylläalueellista yhteistyötä ja verkostoa tässä toimenpidekokonaisuudessa.

4.2 Painopistealue: Terveysteknologia: Vahva life science -alan osaamiskeskittymä ja liiketoiminnan edelläkävijä

Turku on Suomen life science -alan vahvin osaamiskeskittymä ja liiketoiminnan edelläkävijä. Alueen älykkään erikoistumisen painopisteitä ovat lääkekehitys, diagnostiikka ja terveysteknologia. Noin 75% Suomen lääkeviennistä ja 50% in vitro -diagnostiikan viennistä tulee Turun alueelta.

Innovaatiokeskittymää koordinoiva alusta Health Campus

Turussa toimii monialainen terveys- ja sosiaalialan, biolääketieteen ja terveysteknologian ekosysteemi Health Campus, joka kehittää alueensa tutkimus-, opetus- ja innovaatiotoimintaa sekä liiketoimintaa edistääkseen väestön terveyttä ja hyvinvointia. Terveyskampuksen muodostavat alueen neljä korkeakoulua (Turun yliopisto, Åbo Akademi, Turun ammattikorkeakoulu ja Yrkeshögskolan Novia), Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri ja Turku Science Park Oy. Toimijoilla on pitkäaikaista keskinäistä tieteellistä ja koulutuksellista yhteistyötä, jonka esimerkkinä mainittakoon Turun Biotiedekeskus. Terveyskampustoiminta on viime vuosina tiivistynyt innovaatiotoiminnan ja yritysyhteistyön osalta.

Ekosysteemin toiminta on monialaista ja tiiviissä kytköksessä alueen merkittäviin lääkekehitysalan yrityksiin ja muihin toimijoihin. Turkulainen Auria Biopankki on Suomen ensimmäinen sairaalabiopankki, ja Suomen ensimmäinen terveysteknologian DIH, Auria Clinical Informatics, käynnistyi Turussa 2018. Turun PET-keskus on yksi Euroopan suurimpia ja maailman tunnetuimpia kuvantamisen huippuosastuksia. Turkuun sijoittuu myös Euroopan biokuvantamisen verkoston johtokeskus Turku Bioimaging. Useita diagnostisten testien perusteknologioita on kehitetty ja viety markkinoille turkulaisten yritysten toimesta Health Campus-ekosysteemin tukemana.

Health Campus Turun strategia tähtää yritysorientoituvampaan ja entistä kansainvälisempään tutkimus- ja innovaatioyhteistyöhön. Osapuolet kehittävät myös sotealan koulutusta ja sote-palvelujärjestelmää hyödyntäen alueen edistyksellistä data-analytiikkaosaamista ja muita uusia teknologioita. Teknologiakampuksen ja Terveyskampuksen tiivistävä poikkitieteellinen yhteistyö avaa tulevaisuudessa uusia mahdollisuuksia teknologioiden kehittämiseen ja soveltamiseen terveysteknologiassa. Myös Clean-kärki-alue liittyy terveys- ja tekniikka-alojen yhteistyöhön, esimerkkinä terveysteknologian materiaalien kiertotalous.

Keskeiset sisällöt ja tavoitteet

Turun seutu hakee kasvua ja uutta liiketoimintaa terveysteknologiasta, terveyden digitalisaation ja datavirtojen hyödyntämisestä ja pyrkii uudentyyppisten kumppanuusmallien luomiseen tarkoituksena mm. julkisten rahoitusvälineiden yhtäaikaisten hyödyntämisen ekosysteemien kehittämisessä tutkimuksen, kehittämisen ja kasvun näkökulmista. Tavoitteena on edistää ja

kasvattaa terveysekosysteemin toimintaa, ja näin osaltaan auttaa saavuttamaan sen toimijoiden strategisia tavoitteita.

Tavoitteena on myös kehittää tiiviissä yritysysteistyössä uudenlaisia toimintamalleja innovaatioiden testaamiseksi, pilotoimiseksi ja skaalaamiseksi. Alueella halutaan pitkällä tähtäimellä (2020-2027) edistää kansainvälisesti kilpailukykyisten osaamiskeskittymien ja miljardiluokan liiketoimintaekosysteemien rakentumista Suomeen ja hyödyntää tässä toiminnassa kaupungin olemassa olevia kehitysalustoja.

Toimenpidekokonaisuudet:

4.2.1 Lääkekehitys ja diagnostiikka keskittyen lisäävään valmistukseen

Tavoitteena on yritysveitoisesti käynnistää public-private -projekteja, jotka kehittävät modernin lääkevalmistuksen ydinosaamista ja prosessihallintaa ja sitä kautta lisätä tuotantoa Suomessa. Hankkeet tukevat myös tulevan Lääkekehityskeskuksen edellytysten ja toimintaympäristön kehittymistä.

4.2.2 Digitaalisten teknologioiden edistäminen liiketoiminnassa

Varsinais-Suomen tulevaisuuden SOTE-keskus ja SOTEDATA -hankkeiden tavoitteena on aikaansaada nykyisistä palveluverkon yksiköistä virtuaaliorganisaatio, jossa pystytään automaattisesti ja täsmäytetysti palvelemaan koko maakuntaa erityisesti ruuhkatilanteissa. Ensimmäisessä vaiheessa tuotantopuolta kehitetään Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelmassa toteuttamalla maakunnallisesti toimiva digiklinikka.

Varsinais-Suomessa kehittämistyön tavoitteena on, että sen turvin asukkaille pystytään varmistamaan laadukkaat ja yhdenvertaiset, asukkaiden aitoon palvelutarpeeseen perustuvat asiakas- ja kustannusvaikuttavasti toimivat palvelut.

4.2.3 Kansallista Lääkekehityskeskusta tukeva toiminta

Hankkeilla ja niitä tukevilla pienemmillä toimenpiteillä kehitetään edelleen Lääkekehityskeskusta tukevaa infrastruktuuria ja erityisesti yhteistyötä ProHealth- ja muiden kiihdyttämöohjelmien kanssa. Samoin voimistetaan verkottumista kansainvälisiin sijoittaja- ja liiketoimintaverkostoihin sekä suuryritysten open innovation –ohjelmiin. Turun kaupungilla on tahtotila rakentaa ylläalueellista yhteistyötä ja verkostoa tässä toimenpidekokonaisuudessa.

4.2.4 Pro Health –kasvuohjelman kasvattaminen sekä kansainvälistämisen kautta tapahtuva liiketoiminnan kasvattaminen

Lokakuussa 2019 Turussa käynnistyi valtakunnallinen yritysvalmennusohjelma ProHealth. Se on kasvuohjelma, jonka toiminnan painopisteet ovat ammattimaisen ja säännellyn terveydenhuollon tuotteet ja palvelut (Professional Health). Tavoitteena on keskittyä lähivuosina kasvattamaan ohjelmaa ja saada kasvutoimenpiteiden kautta uusia kansainvälisesti potentiaalisia innovaatioavauksia yritysrajoitayhteistyössä.

4.3 Läpileikkaavat teemat

Läpileikkaavien teemojen sisältöjä on avattu tarkemmin myös em. painopistealojen (4.1 ja 4.2) toimenpidekokonaisuudessa.

4.3.1 Kiertotalous, resurssiviisaus ja biotalous

Turun seudun Clean -alaan liittyvät toimenpidekokonaisuudet hakevat kasvua ja uutta liiketoimintaa kiertotaloudesta, biotaloudesta ja erilaisista cleantech-ratkaisuista. Clean on toimialoja poikkileikkaava teema, joka tukee ja auttaa lähes kaikkia alueen toimialoja ja yrityksiä saavuttamaan tavoitteet vähähiilisestä ja kiertotalouden mukaisesta toiminnasta. Turun seudun vahvuudet Clean-kärkialalla ovat akkujen kierrätyksessä, innovatiivisissa biotuotteissa ja biojalostuksessa (tekstiilit, bioraaka-aineet), meriteollisuuden ympäristöteknologiassa, energian kiertotalousratkaisuihin ja prosessiautomaation sekä tietojärjestelmissä.

Clean-kärkialalla on yhtymäpintaa molempiin temaattisiin painopistealueisiin ja niiden ympärille rakentuneisiin ekosysteemeihin esimerkiksi materiaalitieteen ja materiaalitekniikan, biotekniikan ja biokemian, sekä hiilineutraalien ja kestävä kehityksen ratkaisujen osalta.

Smart Chemistry Park on Turun seudun Clean -alan innovaatioalusta ja verkosto startupeille sekä pienille ja keskisuurille yrityksille, jotka tuovat uusia ratkaisuja bio- ja kiertotalouteen. Yritysten liiketoiminnan ytimessä ovat teollisten sivuvirtojen ja biomassan jalostaminen uusiksi tuotteiksi ja materiaaleiksi kansainvälisille markkinoille. Smart Chemistry Park -toimintakonsepti on ainutlaatuinen sekä kansallisella että eurooppalaisella tasolla. Smart Chemistry Park on Eurooppalaisen SusChem-Finland teknologia-alustan perustajajäsen yhdessä VTT:n ja kemianteollisuus ry:n kanssa. Alusta tukee kemianteekniikkaan ja biotekniikkaan pohjautuvien innovatiivisten bio- ja kiertotalousratkaisujen syntymistä.

4.3.2 Digitalisaatio

Tavoitteena on tukea yritysten ja kaupunkien kokonaisvaltaista digiloikkaa. Projektit toteutetaan yhdistämällä innovaatioekosysteemitöiminnan kokonaisvaltainen prosessi niin, että yritykset ymmärtävät, missä vaiheessa on liiketoiminnan kannalta potentiaalisinta liittyä mukaan kehittämissuosiin. Tämä on osa EDIH-ajattelumallia ja tukee läpileikkaavasti kaikkien esimerkkihankkeiden toteuttamista. Tekoälyyn pohjautuva kehittäminen on keskiössä mm. käynnissä olevassa yritysten Tekoäly-akatemia kehittämissuössä.

4.3.3 Kaupunkikehitysallustat

Keskustan kehittämiseen kokonaisvaltaisesti tähtäävällä kärkihankkeella tavoitellaan Turun keskustan kilpailukyvyyn ja vetovoiman vahvistamista niin liiketoiminnan ja matkailun kuin asumisen ja viihtymisen näkökulmista. Keskustan kehittämisen kärkihanketta ohjaa kolme tavoitteellista painopistealuetta: "Saavutettava ja helposti kuljettava keskusta", "Kaupallisesti houkutteleva keskusta" sekä "Viihtyisä ja elävä kohtaamisten keskusta".

Smart and Wise Turku on kaupungin kärkihanke, jossa yhdistyvät strateginen tavoite seudullisesta hiilineutraaliudesta vuonna 2029 ja Smart City -konsepti. Hankkeessa on kuusi painopistealuetta: "Hiilineutraalius ja resurssiviisaus", "Palvelujen ohjaus ja digitaaliset palvelut", "Turvallisuus", "Kaupunkisuunnittelu", "Liikenne ja liikkuminen" sekä "Syrjäytymisen ehkäiseminen".

Saavutetuilla tuloksilla edistetään kaupunkilaisten hyvinvointia, kaupungin kilpailukykyä ja oman toiminnan tuottavuutta. Keskeisenä mahdollistajana toimii digitalisaatio ja sen synnyttämä data. Digitalisaatio mahdollistaa ajasta ja paikasta riippumattomien palvelujen tuottamisen ja kaupungin oman toiminnan tuottavuuden parantamisen (Smart City).

Turun Tiedepuisto -hanketta voidaan kuvailla koko alueen innovaatiokeskittymän toimintaa linkittäväksi kokonaisuudeksi. Sen osana toteutetaan mm. Smart Blue Industry -kokonaisuutta. Kärkihanke toiminnan painopisteet ovat ”Rohkeasti kokeileva”, ”Logistisesti vetovoimainen”, ”24/7/365 elävä” ja ”Kestävästi kasvava”.

Turun Tiedepuiston kärkihankeissa kehitetään kestävien kaupunginosien kumppanuusmallia. Tavoitteena on luoda Espoon Kerasta, Tampereen Hiedanrannasta ja Turun Tiedepuistosta kestäviä kaupunginosia, joihin syntyy uutta kierto- ja jakamistalouteen pohjautuvaa yritystoimintaa ja työpaikkoja. Lisäksi tuotetaan hiilineutraalin kaupunginosan alustamalli, jossa kaupunkien kasvun tarvitsemat materiaalivirrat kiertävät mahdollisimman suljetusti ja resurssiviisaasti. Tavoitteena on lisäksi kehittää ja koota yhteen uusia kiertotalouden ratkaisuja, jotka tukevat kohteena olevien kaupunginosien kehittymistä kestäviksi ja houkutteleviksi.

5. Sopimuksen rahoitus

Valtio ja kaupunki yhdessä rahoittavat sopimuksen toteuttamista. Sopimusta rahoitetaan EU:n kestävän kaupunkikehittämisen rahoituksella vuosina 2021-2027 (EAKR, ESR ja soveltuvin osin JTF). Tätä ennen sopimusten toimeenpanon käynnistystä rahoitetaan kansallisesta alueellisesta kehittämisrahasta (AKKE-raha).

Kaupunkiseudun rahoituskehys sopimuksen mukaiseen toimintaan osoitetaan TEM:n alueellisissa rahoitusjakopäätöksissä (AKKE-rahoitus ja EU:n kestävän kaupunkikehittämisen rahoitus) pohjautuen sopimusohjeissa (TEM 24.6.2020) määriteltyihin kriteereihin).

Ekosysteemisopimuksen kokonaisrahoituksessa sovelletaan ohjeellista jakosuhdetta, jossa paikallinen omarahoitusosuus (Turun kaupunki ja muu julkinen rahoitus) on 40% ja EU:n kestävän kaupunkikehittämisen rahoituksen osuus 60% (EU ja valtio). Käynnistysvaiheen AKKE-rahoituksessa sovelletaan samaa rahoitussuhdetta. Mahdollisissa yliajueellisissa teemaverkostoissa sovelletaan tästä poikkeavaa jakosuhdetta.

EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen sisältämiä rahoitusvälineitä voidaan hyödyntää sopimuksen mukaisten kokonaisuuksien (kuten investoinnit) toteuttamiseen.

6. Toteutus ja seuranta

Kaupunkien kanssa solmittavat ekosysteemisopimukset yhdessä muodostavat EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman kestävää kaupunkikehittämistä koskevan kaupunkikehittämisen suunnitelman. Kunkin kaupunkiseudun sopimuksessa toteutettavien toimenpiteiden tulee olla kaupunkikehittämisen suunnitelman mukaisia. Toimeenpanossa noudatetaan lakia alueiden kehittämisestä ja alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta ja rahoittamisesta. Hankkeiden tukikelpoisuuden arviointi perustuu Uudistuva- ja osaava Suomi 2021-2027 -ohjelman ohjelma-asiakirjaan.

Sopimuksen toteuttamista seurataan oheisen toimenpidesuunnitelman kautta, johon tässä vaiheessa on esimerkinomaisesti kirjattu suunnitteilla olevia hankeaihoita. Toimenpideliitettä käytetään jatkossa myös sopimuksen tavoitteiden toteutumisen seurantaan. Sopimuksen toteutuksen myötä täsmentyvät toimenpiteet ja hankkeet kirjataan vastaavalla tavalla.

Ekosysteemisopimusta varten Turun kaupunki perustaa johtoryhmän, jossa ovat edustettuina sopimuksen paikallinen pääosapuoli Turun kaupunki ja muut paikallisesti

tarpeellisiksi katsotut yhteistyötahot ja jotka edustavat sopimusten toimenpiteissä mukana olevia toteuttajaorganisaatioita.

Johtoryhmä vastaa sopimusta toteuttavien ja sopimuksessa mainittujen strategisten painopisteiden mukaisten hankkeiden ja toimenpiteiden valinnasta sekä toteutuksen seurannasta. Johtoryhmä määrittää myös hanketoiminnan vaikuttavuutta seuraavat mittarit, jotka ovat yhteismitallisia alueen toimijoiden toimintaa seuraavien muiden vaikuttavuusindikaattoreiden kanssa huomioiden kansallisesti eri rahoitusohjelmien kautta asetettavat mittarit.

Turun kaupunki, Turku Science Park Oy, alueen korkeakoulut ja muut yhteistyösopimukset ottavat ekosysteemisopimuksessa sovittujen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisen huomioon strategiassaan ja talousarviossaan, kaavoituksessa, omistajapolitiikassa ja konserniohjauksessa sekä muussa päätöksenteossa.

Sopimukset solmineiden kaupunkien, työ- ja elinkeinoministeriön ja muiden sopimuksissa mukana olevien kansallisten toimijoiden välille perustetaan kansallinen ohjausryhmä, jonka tehtävänä on koordinoida ja seurata sopimusten toteuttamisen kokonaisuutta. Ohjausryhmän tarkoituksena on myös varmistaa hyvä vuorovaikutus kaupunkiseutujen kanssa tavoitteena sopimusten laadukas ja tuloksellinen toteuttaminen ja vertaiskehittäminen.

Sopimuksen sisältöjä (strategisia painopisteitä) voidaan tarpeiden mukaan ja osapuolten välillä yhteisesti tarkistaa sopimuskauden aikana sopimusasiakirjaa päivittämällä. Niin ikään, mikäli sopijaosapuolen edellytykset sopimuksen toteuttamiseen oleellisesti muuttuvat, sopimusta voidaan tarkistaa tai se voidaan purkaa sopijaosapuolen aloitteesta. Tarkistaminen ja purkamisilmoitus tehdään kirjallisesti.

Sopimus astuu voimaan molempien osapuolten allekirjoitettua sen ja päättyy 31.12.2027.

Allekirjoitukset

Minna Arve
Kaupunginjohtaja
Turun kaupunki

Mika Lintilä
Elinkeinoministeri
Työ- ja elinkeinoministeriö

LIITE: Alustava toimenpidesuunnitelma